

יסודות שיטת הפסיכולוגיה של ז. פרויד

(לרגל שנת השמונים להולדתו)

כל תקופה ויוצריה כל תקופה וחוקי-
 ריה. יש תקופות בעולם המדע חסרות
 מפעלים גדולים. תקופות שיטות ושלמו-
 יות. במעטות חיי הרוח עושים לבנים,
 מכינים חומר. אבל עם כל ערכה של
 עבודת - עמל זו אין היא משכיחה רצון
 בנפש האנושות הכבדה לאחדות ולשל-
 מות. ואם תשאל על הרוחות שיצרו
 בימינו אנג' או בדוג הקודם לנו, את
 אותן השיטות הכוללות, הרי תמצא שלשה
 שמות בשלשה מקצועות המחקר: בעולם
 התומר והתנועה, בעולם הפיסיקה -
 אלקטרם אינשטיין, בעולם הפנימי,
 במסתרי הנפש האנושית - זיגמונד
 פרויד. בעולם הקירתי התועז והפנים גם
 יחד, בשאלת מהות כל העולם, במדע
 הפילוסופיה - הגרי בחוסון. שלשה
 אישים - שלש שיטות בוללות ומקיפות,
 לא אבני פנה אלא בנינים בנינים בעו-
 לם המדע.

רצה הגורל, ושלשתם יהודים הם,
 שלשתם - בנינים נאמנים לעמם, ואולי
 אין זה מקרה...
 אין להתפלא בכלל על התופעה שגם
 לו לאדם לתקוד במה שמחוצה לו מאשה

במה שבו עצמו. אין פלא, שמדע הפיסי-
 קה, למשל, התפתחה בהרבה יותר מאשר
 מדע הפסיכולוגיה. אין אסור מתיר עצמו.
 אין העין סוקרה את עצמה. קשים הם
 דרכי מחקר הנפש. אין תופעות הנפש
 מונחות לפנינו כעין חמרי הטבע. אנו
 אך את התופעה החיצונית נראה, את
 התוצאה מפרוצסים המתהווים עמוק
 משהו מבטו של האדם. היה זמן שחשבו
 כי הדרך היחידה היא דרך ההתכוננות
 העצמית - פנימית, אך גם היא הכזיבה.
 אין ה"אני" יכול להתבונן בעצמו. כי
 אז ה"אני" הפועל נעשה כבר
 למוויף במקצת בעיני ה"אני" המתבונן.
 אך עיסק הקושי היה בוח שאין
 לעמוד נגד השלית הארים והשלית עצמו.
 אין זו דוקא השלית בכונה. יש כמה וכמה
 עובנות בנפש האדם המסתירות את
 על השניה ועוצרות על התדירות.
 ואינו הדרך סוף סוף תגביל אותנו
 לעסקי הנפש המתעלמים מאתנו? דרך
 סו מצא פרויד.

בטיפוסו ובדרך חיו של האדם הרגיל,
 כלומר: האדם בעל-הרעת השוכר בנסו-
 התעבות. תחבנות ובלות מן הנמצא

הוא להגות במבט חקרני לעמקי נפשו
 ולגלות את כל הכניעים התוך-תוכיים של
 מעשיה. ההתדיר והגשונתה. לא דק מפני
 זה שהוא לא יגלה אותם לפנינו ולא
 שהם לרוב סתומים לו לעצמו. ה"אני"
 העילאי כבש את ממשלתו והודה
 הנפש על כל מאוייה ומצפונייה הסמי-
 ים ביד כמה או יותר נכון בשכל רם.
 ה"אני" התתאי, אותו הסמי מן העין,
 אותו הטבעי, הפדאי השלט ע"י ה"אני"
 העליון, המבקר והמפקח על כל הנעשה,
 החק חוקים ומציג גבולים, חקובע כל
 "עשת" וכל "לא תעשה" בעד ציית גדולה
 כזו שלא דק שאין ל"אני" התתאי האפי-
 שרות להגשים את מאוייו, אלא שאין
 הוא אפילו מגיע לשדה ההכרה ונשאר
 החוי במעמקים.

כיצד, בכל זאת, לנפץ את אותה
 השכבה העליונה שבנפש האדם, כדי
 להגיע ליכרותיה המהווים אותה? -
 כל הנסיונות שנעשו בנידון זה עד חיום
 לא עלו, כי חוס כח ה"אני" העליון, שלא
 נחז לו לגלות את רזיו.
 פרויד הציג מתופעה זו מסקנות
 (סוף בעמוד 6)

יסודות שיטת הפסיכולוגיה של ז. פרויד

(סוף מעמוד 4)

נחוצ למצוא את הדרך, אל מעמקי נפש האדם במקום פרצים. צריך למצוא את "עקב אחיללם" של נפש האדם. בדרך צריך לנצל כל הזדמנות של החלשת ה"אני" הצליון ולהידחק ברגע חולשה שבו אל הפנים.

ורגעים כאלה ישנם למרבית בהיי האדם. טעויות שבכבוד טעויות שבעל-פה, שכחת שמית, מקומות, חלומות, מחלות רוח, תופעות מחיי הילד, שרידי מנהגים חתיים עתיקים. כל אלה הם, לפי פרויד, פרצים בחומת המבצר של ה"אני" העילאי, של אותו השומר - השליט. וכל תופעה ותופעה ממין אלה משמשת לנו הזדמנות להעיר עין למסתורי הנפש. למעבדה של הרצון, הרגש והמחשבה של האדם.

כיצד באר המדע עד היום את התופעות האלה לרוב לא באר אותן כלל. טעות שבכתב או שבעל פה, למשל, הסתפקו לבארה ע"י פיזור - רוח ושכחה, שע"י זה בארו רק את הסיבה שהביאה לטעות, אך לא את הטעות עצמה מצד תכנה. מדוע דוקא טעיתי במילה זו, ומדוע דוקא אמרתי מלה זו במקום הנכונה? "פיזור רוח" מכאן רק את המצע שאיפשר את הטעות. מדוע דוקא שכחתי שם זה או אחר?

וביחוד, בכעית החלומות. כאן כבר חסרו הרבה, אך לא נגעו בעיקר. בארו לנו הפסיכולוגים, איזה שינויים אפניים מסבבים חלומות - פחד או חלומות הקלה ותעופה וכו'. כל אלה - אין ספק,

כי נכונים הם, אך בזה עוד לא נתבאר תוכן החלום. כאן בא פרויד במסקנתו החשובה, במהפכתו בשיטת מחקר הנפש: כל התופעות האלה שאופשרו ע"י החלשת רגעות של ה"אני" העילאי - השומר - השליט - המבקר, ע"י אטימה ארעית של המצפון המוסרי - חברתי-תרבותי - הן ביטויים של ה"אני"

תבטיח לנו עד כמה שאפשר מאכסימום של סמליות ומינימום של סרבות. זו הובתנו הראשונה לעצמנו, ואשר לזרות ילשנאח - הרי אלה תחלופה במידה שנחיה לכת, או גם לא נצטרך להפיש אתרי ההתקרבות. היא תבוא מאליה. האמת, כמו הנבואה - כל הרובה אחרית. היא בורת ממנו.

התהאי של הרצון האנושי הכבוש, שפרץ נדר ונגלה לפנינו.

כה מגיע פרויד ליסוד שיטתו: אין כארים במהלך הנפש כשם שאין מקרים בטבע. כל מעשה, כל רגש, כל מחשבה, כל הוויה נפשית - הם פרי כל הערכות של מאווי הנפש בתהתיותה, מסודרים ימתוקנים אחרי שעברו דרך מצרפת ה"אני" העילאי, ה"פראיים", ערניים ימקוריים כשהם לעצמם, כשהם נגלים לפנינו כהוויתם פרוקי עיל ה"אני" העילאי.

דרך הסקתו של פרויד לא היתה דרך נו שעברתי בה כאן. פרויד, כרופא למחלות - הרוח, נתקל ראשונה חתופעית אלה של הכלתי - רגילות במנגנון הנפש ואך לאט לאט ע"י אינדוקציה, אכנס בעזרת האינטיאציה הנאונית של כל

מגלה בא לידי עיור תורתו. בהכרה אינטואיטיבית זו הוא ניגש לניתוח תופעות אחרות אשר הצד השווה שבהן הוא - שהן בלתי רגילות, בלתי מסודרות ולכאורה, בלי קשר פנימי, בלי סיבה מכתנת, כל זה שנקרא בלשון בני אדם: ביחוד התמסר לחקירת החלימית, יכאן מלא בשפע ראיות, המחנקות את הכרתו הסדומה, ואם אפילו הרבה דעות יש לתלות ברצון הקיצוני עלו למצא את המבוסס, הרי סוף סוף אין זו עוד סיבה מספקת לבטל את כל ראיותיו כשם שעושים מבקריו.

ואחרי שמצא פרויד את הפרץ הזה, את החלון לעמקי הנפש התמסר במרץ לחקירה מדויקת של כל אותן התופעות. ע"י ניתוח מפורט של כל תופעה ותופעה נתכנס - הרופא לעמקי נשמתו של ה"חולה", ו"חולה" במובן זה הוא כל אחד שמביא לפני רופאו איזו תופעה בלתי-רגילה.

ע"י שאלות וחקירות הביע הפנתח את התופעה המבודדה בקשר עם סבך של התופעות שעוררה. סבך כזה של מאויים נידחום, הסמייים מעין ההכרה, אך הפעילים שמחבואם בכל ימי חיי האדם, בלבשם צורות עילאיות (סובלי-מצויה) סמליות (סימבוליסה) - נקרא "תסביך" או קומפלקס.

למצוא את טהות אותו התסביך, הטובע חותמו על כל מהלך הנפש - זוהי תעודת הפסיכואנאליזה. מערת המערכת: